

GAZETA TRANSILVANIEI

ANULU LV.

„Gazeta” este în fă-care și
Abonamente pentru Anstro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe șase luni
6 fl., pe trei luni 3 fl.
N-rii de Duminecă 2 fl. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 franci.
Se prenumără la toate oficiile
poștale din țară și din afară
și la dd. colectorii.
Abonamentul pentru Brașov:
a administrației, piața mare,
Târgul Inului Nr. 30 etagiul
I.: pe un an 10 fl., pe șase
luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 cr.
Cu dusul în casă: Pe un an
12 fl., pe șase luni 6 fl., pe trei luni
3 fl. Un exemplar 5 cr. v. a.
său 15 bani. Atât abonamen-
tele cât și inserțiunile sunt
a se plăti înainte.

Nr. 263.

Brașov, Sâmbătă, 28 Noembrie (10 Decembrie)

1892.

Răspunsu fôiei din Blașiu.

X.

Brașov, 27 Noembrie v.

În mijlocul celor mai pătimase atacuri la adresa noastră, „Unirea” (nr. 46 a. c.) esclama cu multă patos:

„Ca să potă corespunde adevărului descrierea, ce ne o face „Gazeta” despre periodul, în care a guvernă bunul arhiepiscop Ioan Vancea, marii reformator dela acea fôia ar trebui mai înteu să dărime instituttele mărte culturale și alte podobe ale reședinței metropolitane, tôte ridicăte ori produse cu jertfele materiale ori cu indemnul și concursul acelu arhiepiscop nemuritor. Ei ar trebui mai înteu să nu mai lase nici pâră pe pâră din numărusele biseric și școle zidite la sfatul și cu ajutorul lui. Ei ar trebui mai înteu să arde diplomele tuturor tinerilor, cari în număr forte mare pre tôte carierele vieții și mai vârtos pre cariera preoțescă și literară și le-au câștigat cu sprijinul lui. Ei ar trebui să nimicească mai înteu arhivele, cari dovedesc iubirea, devotamentul și stima clerului și poporului nutrită față de el. Ei ar trebui mai înteu să prefacă în cenușă actele sinodelor provinciale și diocesane și ale congreselor de miren și preoți, ținate sub densusul...”

Ori cine a cetit articolul apărut în nr. 232—236 ai „Gazetei Transilvaniei”, la cari se provocă fôia din Blașiu, va trebui să suridă, vedându cu ce fel de apucături voiesc „Clarissimi” să se sustragă dela discutarea serioasă, obiectivă și dreptă a mării cestiuni, ce am pus o noi în acei articuli.

N'a fost vorba în articolul nostru nici de instituttele mărte culturale, ce le-a ridicat reședintele Metropolit, nici de numărusele biseric și școle zidite la sfatul și cu ajutorul lui, ori de

stipendiile, ce le-a dat el tinerilor, ori de mulțămirele, ce le-a primit pentru aceste fapte generose și nemuritoare, ci a fost vorba numai și numai de drepturile și aședămintele, de vechia constituția a bisericii române unite, și de aceea, decă regimul bisericesc al lui Vancea a corespuns ori nu dorințelor și postulatelor clerului și poporului credincios în ce privește restaurarea lor?

N'a fost vorba de dărnicia Metropolitului Vancea pentru scopuri culturale, pentru ridicarea de școli și biseric, și pentru creșterea tinerimei, ci numai de spiritul în care a guvernă biserica timp de 24 de ani, și de direcțiunea, ce a luat o guvernarea lui, care, pre cum am dovedit, n'a corespuns condițiilor, ce i-le-a pus Sinodul dela 1868, când l'a ales.

Am susținut în articolul nostru, că această guvernare, în tăcere și aprôpe pe nesemțite, a sciut s'aducă lucrurile acolo, încât mișcarea pentru sinodalitate în sinul clerului și al poporului a încetat cu totul, glasul mirenilor, care dela 1868 încolo începuse a se auzi în biserică, a amuțit, era preoțimea stă ađi față c'un sistem despotic ierarhic, care surgrumă aprôpe cu desevșire și vocea ei în biserică.

Am arătat, c'un cuvânt, că departe de a fi făcut un pas înainte pentru recăștigarea deplinei sale autonomii pe baza drepturilor și a datinelor sale, biserica română unită se vede ađi condusă pe cărări străine și neamblate până acuma; am arătat, că sinodalitate nu avem, der avem introdus un tēpēn absolutism catolic apusan, contrar firei și dezvoltării bisericii noastre orientate unite.

Am arătat, că acest absolutism și-a aflat cea mai înaltă expresiune în acceptarea de cătră așa numitul „Conciliu provincial” din 1872 a dogmelor mai noue catolice, dogme, ce nu se cuprind în simbolul credinței formulate în actul fundamental al unirei și sunt cu totul contrare ritului, ierarhiei și drepturilor de jurisdicțiune ale bisericii de Alba-Iulia.

E invederat așader, că de actele sinodelor provinciale și diocesane de preoți și ale congreselor de miren și preoți, ținate sub Metropolitul Vancea, am trebuit să facem amintire. Der ne vom feri „a preface în cenușă aceste acte”, ci tocmai „spre a corespunde adevărului”, le vom păstra și ne vom provoca la ele ca documente pentru afirmările noastre.

Le vom păstra și ne vom provoca la ele, ca să dovedim duplicitatea politicei bisericesc, urmate de reședintele Metropolit, care a dărmat și nimicit în sinodele ținate cu ușile închise, tot ce a promis, la cererea insistență a clerului și a poporului, în privința restaurării vechi constituțiunii a bisericii, în sinodele ținate cu ușile deschise.

Der, dice „Unirea”, „nu Metropolitul reședat, ci guvernul este de vină, că nu avem congres autonom.”

Pote fi! der noi, precum am dîș, suntem pășiți și mai sceptici și nu ne vom liniști în privința acēsta, până ce nu ne va dovedi fôia din Blașiu, că Metropolitul Vancea a fost împiedecat cu forța de a exercita drepturile bisericii, garantate de legile statului și de sântul scaun apostolic.

Un drept, care-l ai nu se

cerșese ci se eșcută și înzadar ne vinu cei dela „Unirea” cu faptul, că drepturile politice asemenea le-am cerut și le cerem și totu nu ni-se dau, pentru că am arătat, că în sinul bisericii avem puțința de a eșcuta drepturile noastre, numai voință, energiă și perseverență să avem, pe când acēsta eșcutare pe tēremul politic atērn dela factori, cari pot multu mai ușor zădărnici nisuințele noastre.

Asupra activității bisericesc-naționale a Metropolitului Vancea se va pronunța istoria. Noi am dîș și susținut față cu rezultatele ei pe tēremul drepturilor și aședămintelor străvechi ale bisericii, ceea ce am fost dator să susținem și să arătăm și ceea ce întotdeauna, și în anii șeptedeci și în anii optzeci, și ori de câte ori ni s'a dat ocașiunea, am susținut și am arătat, fără altă considerare, decăt aceea, ce ni-a dictat o conștiința de a apēra drepturile bisericii române unite.

CRONICA POLITICA

— 27 Noembrie.

Cu data de 6 Decembrie se telegrafiază din Paris următoarele: D. Carnot a semnat decretul de numire a noilor miniștri și a presidat noul consiliu. Declarațiunea cabinetului se va face camarelor Joi și va fi forte firmă sub raportul principiilor de separațiune a puterilor judiciare și legislative. Guvernul va accepta discutarea imediată a interpelării, care se va face în acēsta privință, îndat după declarațiunea ministerială. În ceea ce privește politica străină, guvernul va afirma existența bunelor raporturi ale Franței cu tôte națiunile; ea va fi forte netă relativ la dispozițiunile pacifice ale cabinetului. Prezența în cabinet a ministrului anterior al afacerilor străine arată, că ni-

„GILETONULU GAZ. TRANS.”

Nervositatea secolului și cauzele ei.

După Paul Mantegazza.

(Urmare).

Cu două generațiuni numai înapoi, multe dame din cea mai înaltă aristocrație d'abea sciau să scrie numele, er ceva și mai înapoi erau principii și domnitori, cari nu sciau ceti. Ađi un om, care nu scie scrie și ceti, e o pată de rușine, care desonoră o națiune. Mai înainte erau numai genii singuratici și rari, cari scriau; ađi ori cine nu e autorul unui articolu său al unei comedii, trece de om necult, de un ignorant.

Unde e fericita liniște și comoditate a țeranului de mai înainte, care își semăna grăul și aștepta optă luni după recoltă; unde sunt lungile și pacifice meditațiuni ale vieții mănăstiresc, sfânta ignoranță, cășcătura lipsită de griji, lungul somn fără oboselă, — unde le vom mai afla?

* * *

Instrucțiunea, ce o dăm copiilor nostri e o colosală mestecătură de materie de învățatură nemistuibă, o retorică răncoedită și un arcaism pedantic. A umple capul cu date și cifre, a învăța limbă, cari nu se mai vorbesc, a suprima inițiativa individuală, pentru de a pune în locul ei autoritatea numelor; a aspira din reșpuri și pe lângă sacrificarea minții omenescă sănătoșe, la grade de distincțiune și diplome, a deșteptura contra școlei și a învățătorilor: acestea sunt țintele înalte, pe cari le urmărim prin metodele noastre pedagogice.

Pe copii îi învățăm gramatica, care e metafisica limbei: junilor le așternem o filosofie de multă îngropată și putredită; esamenul de maturitate — bacalaureatul — e un artificiu de acrobată, care la mult tineri cu minte sănătoșă le frânge membrele și chiar și gâtul, în vreme ce pe mult alți imbecili cu memorie de papagal îi lasă să triumfe și prin acēsta credem a crește omenii fericiți, cugetători înțelepți, cetățeni folositori.

Decă din fericire mai avem omenii fericiți, cugetători înțelepți și cetățeni folositori, apoi pe acēștia nu-i avem

prin școlele noastre, ci în mânia școlilor noastre. Din fericire mintea sănătoșă e mai efectivă ca pedanteria; și precum omenii mari se dezvoltă fără șoolă și în mânia școlei, așa se mântue și mult studenți din naufragiu, uitându nouș din deose părți din cele ce au învățat fără de nici un folos, numai ca să potă trece esamenele prescise.

Voi toți, cari ați încrunțit deja, faceți un inventar din ceea ce ați învățat prin școle și din ceea ce v'au rămas pentru viața practică și eșercitarea puterii de cugetare, și veți vedea, decă filipica mea e esagerare, seu că mai mult am vorbit din convingerea tuturor.

Sciți voi cu cine sēmăna un astfel de bărbat june, care toamai a făcut esamenul de doctorat? Întru tôte cu o gască de Strassburg, care bătută cu cuie pe o scândură — ceteșe banca de șoolă — e îndopată cu bucate grele și imposibil de mistuit și căreia i-se infundă bucatele cu forța, decă nu mai vră să mănânce. În jos mestecătură, logică, metafisică și psihologie; în jos lapte și fisică, chemie, matematică și totu în jos, până când ficatul se face mare

și gras și creerul mic și slab, — un pământ bogat de vermi pentru superstițiune și obscurantism. Nimic n'are o asemănare mai mare cu ficatul unei gâșce de Strassburg, decăt un creer de om cultivat după principiile pedantice ale secolului nostru. Precum cel dintău e o delicateță pentru gurmanđi, așa acēsta din urmă e o mănăre favorită pentru tirania civilă și pentru aceia, cari speculează pe prostia omenescă.

* * *

În pedagogia modernă, care și dă atăta silință, ca să ne facă pe toți nervoși, domnesce ca peocăt strămoșesc, cea multă laudată egalitate, care impune tuturor copiilor aceeași bancă de șoolă, o egală cantitate de sciință și artă. Esamenul de maturitate și diploma de doctor fac pe toți omenii egali, dice legea și repeșce ministrul; der după 20 de ani, un doctor mōre de fōme, ca doctor al sēracilor, și celălalt e milionar, seu consilier municipal.

* * *

Nu numai că creerul nostru e silit din fragedă copilărie a lucra prea iute și prea rău, ci înțrega noastră viață

miciu nu s'a schimbat în politica este-rioră. Puține diare au făcut până acum vre-o aprețiere relativă la noul cabinet. Primirea organelor moderate este simpatică; diarele opoziției dicită e un fel de spoială. „Le Matin“ crede, că d. Ribot a ales pe d. Siefried la comerț, pentru că noul ministru, ca liber schimbist moderat, va apăra învoielă franco elvețiană, apărându susceptibilitățile protecționiste. „Les Débats“ insistă asupra integrității de caracter a d-lui Ribot și speră, că de acum înainte guvernul va fi mai firmă, mai consecvent, mai unit. Cercurile parlamentare cred, că dacă d. Loubet lua cultele, noul cabinet ar fi fost asigurat de o atitudine bine-voitoare din partea drepte. Dér se anunță în mod oficial, că d. Loubet și-a exprimat dorința de a se însărcina numai cu ministerul de interne; cultele ar trebui reunite cu instrucția publică.

Din Constantinople se scrie, că în cercurile politice de acolo se vorbește, că ambasadorul Angliei insistă foarte mult pe lângă guvernul Turciei să nu facă fortificațiile proiectate dealungul Bosforului. Anglia s'ar teme de o prea mare întărire a Turciei, în cazul unei conflagrații, care ar avea ca linie de operațiune Peninsula balcanică și Marea neagră.

SCRIRILE ȚILEI.

— 27 Noemvre.

România și Elveția. D. generală Manu, președintele camerei române, a adresat președintelui federal al Elveției următoarea scrisoré: „Domnului președinte federal — Berna. Camera deputaților României, în urma raportului domnului I. Ciuflea, mi-a dat plăcuta misiune de a vă mulțumi d-tră și d-lor Ruebonnet, Droz și Gobat, pentru primirea simpatică, ce s'a făcut, cu privilegiul congresului și al conferinței interpelamentare, deputaților și delegaților români. Sunt fericit de a putea să mă asociez și eu personală expresiunii acestor mulțămiri. Președintele Camerei deputaților României. Generală G. Manu“.

Cărți fundare românesce. Foile ungurești, scandalizate până la culme, spun, că la tribunalul reg. din Turda se găsesc multe de cărți fundare redigiate în limba română. „Patrioții“ ar dori, ca imediat acele acte românesce să fie prefăcute în praf și cenușă, și în locul lor să se facă altele în limba ungară. Pentru ce? Nu știu ore „patrioții“, că huiduirea limbei românesce din ținuturile locuite de Români

spirituală suferă de precipitare. Calea ferată și telegraful sunt cele două cauze principale ale nervosității noastre și cu oată mijloacele pentru economisarea timpului se perfecționează și se multiplică mai mult, cu atât ne dau mai mult de lucru nervii noștri, cari nu s'au putut modifica cu aceeași ușură, cu care noi am schimbat carul pe două roți într'un tren expres, și trăsura de post într'un telegraf.

Deja orologiul e un instrument nervos și când îl consultăm, ca să nu întârziem de un tren sau să nu uităm o întâlnire, pulsul nostru bate mai iute, respirația noastră devine mai repede și întreg sistemul nostru nervos primesc o plesnătură de biciu.

Au trecut echipagele liniștite ale protopărinților noștri, cari plecau după comoditatea lor, înaintau după plac și ajungeau la locul destinației lor fără să se prea grăbescă, sau la o eventuală întârziere, să suferă vre o pedepsă! Ele aparțin acum museelor timpurilor trecute, pe când frigurile erau încă numai un morbu și nu starea normală a tuturor popoarelor civilizate.

și înlocuirea ei cu limba ungară este o ilegalitate, care poate să fie tolerată până la un timp, perpetuată însă niciodată nu va pute fi!

Principele Ferdinand, moștenitorul tronului român, din incidentul căsătoriei sale, va fi înaintat la gradul de major.

Cântăreța română Agata Bărsescu este angajată de direcțiunea teatrului orașenescu din Cernăuți, scrie „Gazeta Bucovinei“, pentru o serie de patru seșe reprezentații. După cum suntem informați, d-șora Bărsescu va sosi pe la mijlocul lui Decemvre în Cernăuți.

Sedința publică. Societatea de lectură „Andrei Șaguna“ invită la sedința publică, ce se va ține Duminecă în 29 Noemvre st. v., în memoria Marelui Arhipăstor Andrei, în sala cea mare a „Seminariului Andreian“. Inceputul la 7 ore seara. Oferte maritimose se primesc cu mulțămire și se vor cuita pe oale publice.

Programa: 1) „Cuvânt ocașional“, rostit de George Tătaru, cleric din cursul al III-lea. 2) „Paul Chinezu“, poezie de I. Nenișescu, declamată de Aron Romanu, cleric din cursul al II-lea. 3) „Viața Țiganilor“, cor pentru bărbați, de Rob. Schumann, text după E. Geibel. 4) „Ceva despre idealism și naturalism în arta poetică“, disertațiune în formă dialogică, de Ilarie Chendi, cleric din cursul al II-lea, cetit de autor și de Iacobu Șteflea, cleric din cursul al II-lea. 5) „Șeua și țiganul“, anecdotă de Th. D. Speranță, declamată de Teodor Orlea, cleric din cursul al II-lea. 6) Actul II, Tabloul II, Scena I și II din „Despot Vodă“, Legendă ist. de Vasile Alexandri, predată de Candin C. Suciu. (Ciubăr-Vodă), cleric din cursul al III-lea și Ilarie Chendi, (Despot-Vodă), cleric din cursul al II-lea. 7) „Serenadă“, cor pentru bărbați de T. de Flondor, poezie de M. Eminescu.

Erăși coleră. Țilele acestea, foile din Budapesta anunțau cu multă bucurie, că în cele din urmă și acolo colera a încetat cu totul. Au și fost în adevăr câteva țile, în cari nici un casu de coleră nu s'a mai ivit și astfel se presupunea, că colera ar fi încetat. Marția trecută însă se iviră din nou patru casuri de coleră, ceea ce dovedește, că pericolul nici decum nu se poate considera ca delăturat.

Diferita, bantue foarte tare în mai multe ținuturi, dér cu deosebire pe la

Ați căile ferate se estind în toate părțile și mii de șine în linii paralele duc locomotiva în totă lumea. Din aceste linii nemăsurate, trei din patru părți sunt ale Europei și Americii. Pe acele șine de fier se mișcă milioane de oameni și de vagoane. Pe mare plutesc 100.000 corăbii și 12.000 luntre cu vapor, cu o capacitate de 20.000.000 de tone.

Și trenurile încă totu nu ne merg destul de iute.

Și pe când locomotiva sboră prin lumea întregă, umplându cu șuerătura și frământul ei liniștite și mutele păduri ale Norvegiei, stepele Rusiei și pădurile seculare ale Africii și Americii, într-aceea pământul în mai puțin de 30 de ani a fost încoșat cu o jumătate de milion miluri de sirmă de telegraf, o lungime acesta, cu care s'ar pute încingiura pământul nostru de 40 de ori.

În anul 1880 Statele unite ale Americii de nord aveau 170,103 miluri de sirmă de telegraf și în același an ea a fost încoșată de 33.155,991 de telegrame.

(Va urma.)

Keszthely, Csurgo, și în comitatul Ung. unde în două sate, în timp de două săptămâni au murit 70 copii.

Guvernul rusescu, urmându exemplul Țarului, a dat 60 de milioane ruble pentru aprovizionarea provinciilor, în cari a fost recolta rea.

O voce din cleru.

De lângă Mureșiu, Dec. 1892.

Sunt preot român unit de la sate. Urmăresc cu mare încordare lupta ce a deschis iubita noastră „Gazetă“ pentru sinodalitate în biserica română unită.

Bine dicită că în sinul bisericii noastre greco-catolice s'a încuibat un curent strein și stricăcios celor mai vitale ale noastre interese bisericesti și școlare.

Invectivele „Unirei“ m'au desamăgită grozav, vedându mai ales, cum această foie, nu se sfiesc a vorbi cu veteranul nostru organ național într'un ton așa de dușmănos, vătămător și neromănesc, și încă tocmai atunci, când e vorba de drepturile cele mai sfinte ale bisericii, ale clerului și ale poporului credincios. Dér foarte mi se pare, că „Unirea“ își dă siliuță zădarnică de a acoperi lumina, pe care D-Vostre ați scos-o de sub obroc.

Multă se laudă „Unirea“ cu stările bune, ce pretinde, că există în arhiepiscopie, pe când scutit este, că niciodată abuzurile și nepotismul n'au băntuit mai mult arhiepiscopie de Alba Iulia, ca tocmai de un șir de ani încoace. Eu nu voi vorbi multe, dér voi aminti aici numai câte-va casuri, din cari se poate vedea, ce direcțiune au luat lucrurile în arhiepiscopie.

Cine nu și aduce aminte de discesiunea, ce s'a făcut în colonele prețuitei noastre „Gazetă“ despre purtarea și „meritele“ administratorului protopopescu Macaveiu din Dicio-St.-Mărtin? Celu ce a cetit critica faptelor acestui adm. protopopescu, de sigur, că se va fi încrucișat și mirat, când a aflat în urmă, că în locu să fi trăsă la răspundere pentru neglijerea datorințelor ce le are față de poporul său credincios, elu a fost decorat cu brău roșu și înălțat în sinul clerului?

„Unirea“ din Blășiu a promis, că va da nu știu câte mii de florini, decât îi veți documenta nu știu ce. Eu sunt popă romănesc soraș; nu am mii de florini, nu pot împărți nici grații, nici brăne roșii, dér făgăduiesc, că dau pentru Colecta crucerului 50 florini, decât „Unirea“ imi va arăta, pe baza căror merite a fost distins părintele protopopu Macaveiu cu brău roșu?

Din foarte numeroase casuri cu conferirea nedreptă a parohiilor ași pute releva aici o mulțime. Mă mărginesc însă a vă arăta numai următoarele: Un preot defraudăză banii bisericii în sumă de 4000 fl.; acesta însă nu împiedecă pe mai marii săi a-l face protopop, ér în locu-i a numi pe fiul său — care abia eșise bine din seminar — la o parohie cu 120 jugere eclesiale. De altă parte, totu în aceeași sedință a Consistoriului, la doi conșolari ai fiului protopopului, li-se conferesc parohii cu 7—10 jugere și ei după 15 ani de trudă și ați încă vegetăză uitați de „sfințiile“ lor din Blășiu — deși ambii au fost cei mai buni clerici în studii. Două parohii din cele mai bune se conferesc erăși la doi clerici, cari au avut „meritul“ de a se învârti câte doi ani pe lângă masa consistorială.

Noi cei din clerul miran, decât ne pune păcatele să ne exprimăm pe calea sa nemulțămirea și îngrijirile. ce le avem față de o astfel de stare de lucruri nefirescă și desolată, în locu de a fi ascultați, suntem huiduiți. Dacă o face acesta vre-unu laic, atunci este însărcinat protopopul să raporteze celor din centru, cari apoi, fără de a mai căuta

decă raportul este ori nu adevărat, îl punu ad acta.

Etă aici Onor. D-le Redactoru, numai o mică parte din ranele, ce s'au deschis pe corpul arhiepiscopiei noastre, rane, cari sângerează și doru cu atât mai mult, cu câtu în locu de a cere să se aplice o doflorie radicală, domni din centru le alimenteză numai, prin aceea, că le acoperă și le menagează.

Problema domnilor dela „Unirea“, se vede, că nici nu este de a se ocupa cu astfel de „bagateluri“. Ei își sfarmă capul cu alte lucruri și întrebări mai „mari“, pe cari, noi se înțelege, nule putem pricepe. Domniile lor nu vreu nici mai mult, nici mai puțin, decât să se constituie în tribunalu de judecată arbitrară asupra clerului și poporului român greco-catolic; vreu să înalte tronul absolutismului clerical catolic peste capetele noastre și să facă să amuțescă ori ce glas de nemulțămire față cu stările de ați din biserica noastră, ca să nu se mai audă în lume decât vocea lor de cucuș și laudele lor scârbos aduse pe altarul ambițiilor și sumeției lor proverbiale...

Iertăți-mi acum să vă comunic o scenă, ce s'a petrecut mai ani trecuți într'una din sedințele Ven. Consistoru metropolitan din Blășiu, ce-am auzit-o chiar din gura unuia, care a fost de față. V'o împărtășesc, pentru că deși eu unul mă numără între cei mai sinceri veneratori ai faptelor generose de binefacere ale feritului metropolit Vancea, totuși trebuie să vă dau deplină dreptate, când susțineați față cu „Unirea“, că spiritul în care a guvernat densusul, mai ales în raporturile directe cu clerul, a fost câtu se poate de absolutist.

Până la suirea pe scaunul de Metropolitu a lui Ioan Vancea, beneficiile parohiale și protopopesce se confereau de Metropolitu împreună cu Ven. Consistoriu, ér toate vacanțele se impleau prin escriere de concurs și prin conferire după votare în Consistoriu. Acestu drept al Ven. Consistoriu, Metropolitu Vancea l'a desconsiderat, și porcându din principiul, că numai Episcopul are dreptul de a conferi parohiile, a început a bate cu piciorul în Consistoriu și a se purta așa de absolutist, încât odată canonicului Fekete-Negruiu i-a dăș verde în față în Consistoriu: „Nu vă dau dreptul să votați; traba fră ilor Vostre este să administrați bani!“

Era vorba adecă de conferirea unei parohii și Metropolitu venise cu candidatul de acasă; ér canonicul ar fi dăș: „Escelență, acesta n'o vomă mai face, căci și așa s'au întâmplat până acum destule nedreptăți aici“ — la cari vorbe a sărit Metropolitu în sus și, bătându din picior, l'a tratat ca pe un școlariu și a luat cu elu protocolu disciplinar și numai la întevnirea celorlalți canonici l'a iertat, căci voia să facă arătare.

Aceste vorbe mi-le-a spus însuși bătrânul Fekete, dicitu: „Veți, nepote, unde am ajuns noi canonicii.“

Dér încheiu pentru astădată, mulțumindu-vă pentru ospitalitatea, ce cred, că nu mi-o veți refusa; încheiu mângându-mă cu speranța în Dumnezeu și silitudinea acelor bărbați luminați din sinul bisericii noastre, cari, avându simț și durere față de sorțea și viitorul acestei biserici, își ridică cuvântul pentru reașederea ei pe bazele vechi ale sinodalității.

Unul din clerul miran.

Din camera română.

În sedința dela 24 Noemvre v. a camerei române s'a pus în discuție proiectul de dotațiune pentru principele moștenitor Ferdinand. Prezenți erau 125 deputați. Dăm aici decursul acolei debateri:

D. Negruzzi Iacobu cere să se ia în discuție proiectul pentru dotațiunea prințului Ferdinand.

Camera admite.

D. Vărnăv oitește raportul la această proiect.

D. Al. Vidrascu: Căsătoria prințului Ferdinand și de mare importanță pentru viitorul nostru. Suntem dator să îngrijim de casa moștenitorului, a „băiatului României”; dăr sumă de 300,000 lei e un mic. Cei cari au propus această sumă s'au gândit de sigur, că țera e săracă. Dăr nu s'au gândit, că Regele nu va consimți ca principele să primese dotăția și să se compromită popularitatea. Majoritatea, decât ține la prestigiul Coronei, se fi propus o dotăția serioasă, dăr care se nu apese asupra claselor sărace. Să se fi creat de pildă, o decime pe clasele bogate. Atunci țera ar aplauda, căci dotăția e absolut necesară.

D. V. Morțun șpune, că partidele politice represintă nu țera, ci o singură clasă, care beneficiază de putere. De aceea, nu e de mirare, că conservatorii fac și adă ceea ce au combătut cu violență altădată. Vina e a alegătorilor, cari nu se uită bine cui dau voturile. Din nenorocire, clasele sărace vor plăti; de aceea se unesc cu propunerea d-lui Vidrașcu.

Apoi, d. Morțun susține, că conservatorii cad în contradicere, căci altădată au criticat pe Rege și acum dau apanaje. Cu asemenea contradiceri se corupe tinerimea.

Liberalii, dându la 1884 domeniile Coronei, au îngrijit pentru toate trebuințele Coronei, adeocă și pentru moștenitor.

Dându érași, conservatorii întăresc prea mult Coróna și vor ajunge să facă din o monarhiă constituțională, una autocrată.

În mesaj s'a promis, că se vor aduce proiecte de legi pentru îmbunătățirea soartei poporului și primul proiect de vine e o sarcină pentru popor.

Deocă avem escedente budgetare, cum se anunță în mesaj, atunci se n'aruncăm băuții, ci se facem spitale, școli, salarii bune micilor funcționari. Deocă nu mai plătim tributul Tarcoilor, nu e nevoie să plătim Coronei. Căsătoria prințului nu va fi de nici un folos politic pentru țera; n'avem decât să ne aducem aminte de chestia Basarabiei și a Dunării, când Hohenzollernii din Europa nu ne-au putut ajuta. Căsătoria va folosi însă dinastiei, care se va simți sigură dinspre Rusia. Respinge proiectul.

D. Păușescu ia cuvântul pentru a susține proiectul, căci e în sentimentul tuturor, că votându-l, ne facem o datorie către țera și către Corónă. Sentimentul acesta e al țerei întregi, d-sa vrea să rectifice credința greșită, că partidul conservator ar fi fost contra apanajelor. Acest partid e monarhic, prin urmare aprobă dinaintea totu ce poate întări Corónă. Conservatorii au combătut numai chipul cum s'au dat apanajele, făcându-se lucrul pe ascuns și cu călcarea Constituției.

Astăci se lucră pe față. Ar fi trebuit, ca guvernul însuși să facă propunerea; dăr ori-cum e o datorie patriotică pentru toti, să voteze proiectul.

D. N. Popu cere să se voteze proiectul, căci e anti-constituțional. Conservatorii fac acum, ce au făcut liberalii la 1884.

D. Bobeică cere, ca guvernul să se spue și el părerea asupra proiectului.

D. Ressu șpune, că dotățiile sunt o instituție veche din monarhiile de drept divin și nepotrivate cu tradițiile și instituțiile dintre monarhiile constituționale, eșita din suveranitatea națională, cum e a noastră. Dăr, decât dotăția ce se propune, n'are un caracter politic, ci va servi numai pentru a veni în ajutorul cheltesilor pe cari rangul 'i le impune prințului Ferdinand, atunci d-sa va vota proiectul.

D. Ștefănescu Gogu combate proiectul, pentru că țera e contra dotăției: Corónă are destul cu domeniul ce i s'a constituit la 1884. Cu propunerea de acum se face nepopulară dinastia. Guvernul liberal, când a dat apanajele, cel puțin și-a luat răspunderea; pe când guvernul de acum tace. În interesul dinastiei, d-sa face apelul la prințul Ferdinand să renunțe la dotăție.

D. ministru Al. Lahovary, șpune că guvernul nu răspundea tuturor actelor sale; el a fost numai generos, lasându pe opoziția să se vadească.

La acuzarea, că conservatorii vor să slăbească dinastia, d-sa răspunde, că decât e așa, apoi partidul liberal a avut

de 5—6 ori mai mult asemeni intenții. Căci apanajele au fost de 5—6 ori mai mari decât dotăția.

În ce privește acuzarea de esces de dinasticism, partidul conservator n'are nevoie de așa ceva, căci n'are pe conștiința republicii ploieștene și conspirații, ca liberalii.

Guvernul se asociază din inimă la propunerea dotăției. Cu acesta însă nu cade în nici o contradicție; decât ar fi adevărată că conservatorii se contradic, atunci cu atât mai mult liberalii! Căci ei sunt reprezentați aci în parlament, pe când conservatorii nu erau. Constituționalicesce, ei n'au combătut dăr apanajele; cât pentru cele ce s'au spus în presă și întruniri, acesta nu însemnă nimic, căci acolo șefii nu dictează, ci cei mai violenți. Șefii numai în parlament conduc. Dăr chiar în întruniri, conservatorii n'au combătut principiul, ci forma revoluționară cum s'au dat apanajele.

Ceea ce face partidul conservator acum, se face pretutindeu, în țerile cele mai mari și în cele mai mici, dela Anglia până la Grecia; prințului moștenitor al Greciei i-s'a dat dotăția, cu toate că țera e de 5—6 ori mai săracă decât România.

Pentru liniștea d lui Ressu, d. ministru șpune, că e vorba de o modestă listă civilă, nu de o instituție feudală.

În ce privește clasele sărace, pe cari le-a plâns d. Morțun, se nu pierdem din vedere cătu s'a transformat țera în poziția ei esternă, cât și în situația internă.

Țera a suferit mult până să ajungă să formuleze cele 4 puncte, pe cari se întemeiază edificiul statului, între cari era și dinastia străină. Aceste puncte nu ni-s'au dat, ci le-am luat unul câte unul, și acesta e gloria țerei. Astăci, prin căsătoria prințului moștenitor, se încoronază edificiul, garantându-se dinastia.

Dotăția va ajuta la strălucirea casei moștenitorului, în care intră o fată a regilor Angliei și Irlandei.

Dăr nu cu bani trebuie să eșim înaintea ilustrei prințese, ci cu dragoste și devotament.

Țera nu e așa de săracă ca se nuși poată plăti liniștea, siguranța, demnitățile ei. (Aplause).

Discuția se inchide și se procede la vot pe față, pentru luarea în consideratie a proiectului.

Proiectul se primesce cu 81 voturi, contra 20, abținuti 1.

O scrisoare a exregelui Milanu.

Fôia ungerescă, „Magyar Hirlep“ a publicat dizele trecute o scrisoare a exregelui Milanu, adresată reginei Natalia îndată după dezastrul suferit de armata sârbă în răboiul sârbo-bulgaru. Eată cuprinsul acelei scrisori:

„M. Vóstră! Iubită soția! În telegrama mea de ieri nópte, după reșita nenorocită a luptei dela Slivnița și despre înaintarea bulgarilor până la Pirot — v'am anunțat teribilul dezastru al armatei mele — un dezastru, care are totu odată o influență decisivă asupra coronei mele. După cum am anunțat în depeșă, noi numai ast-felú vom putea salva tronul și dinastia mea, decât eu voi depune puterea în mâinile Tale și Tu te vei sui pe tronul Serbiei, ca să guvernezi țera, ca Regina regentă, până la majoritatea iubitului nostru fiu Alexandru. Iubirea fierbinte a poporului sârbesc, care pe Tine, grațiosă soție, se încunjură îndoit, e singură în stare să salveze dinastia Obrenovic și să vindece rănile pe cari, fără voi, le-am făcutu Serbiei.

„Acum vedú eu — continuá Milanu — graba prea mare a pașilor mei; acum vedú la ce m'a adus politica mea antinațională și personală — politică făcută pentru prietenia Austro-Ungariei și pe care trebuie s'o plătesc cu corónă mea. Austro-Ungaria n'a făcutu pentru Serbia, de cât dor aceea, că prin contele Khevenhüller, a porocitú Bulgarilor să înceteze lupta. De altmintrelea prin acesta și-a împlinit o datorie. Tote cestiunile acestea, Majestate, dau dreptate îngrijirilor Vóstre de odinioară, și de aceea, în momentul acesta nu vedú altă săpare de câtú să depunú toate

drepturile Serbiei în mâinile M. Vóstre. În cestia acesta am vorbitu aci și cu Garașanin, care mi-a aprobatu părerea, avendu în vedere popularitatea mea perdută, supărarea poporului și mișcările secrete ale radicalilor. De aceeași părere e și Persiani (consulul rusesco) de la care am cerutu sfat. Elú m'a făcutu atentú să rup cu politica mea austro-ungară, căci dinastia națională nu poțe fi susținută de câtú cu o politică națională, adeocă cu o politică, pe care poporul o recunósce și o urmăze ca a sa. Mă incredú în înțelepciunea Vóstră, Majestate, și te rogú să te hotărésce momentanú pentru ca să potú anunța poporului în lagărú abdicarea mea și suiirea M. Vóstre pe tron.

„Din considerare pentru viitorul fiului nostru „salvează tronul.

Milanu m. p.“

Literatură.

Au apărutú:

„Filologul Român“ este numele unui nou diart, literar românesc, ce va apăre dela 1 Ianuarie 1893 în Făgetu. Redactorul răspunsabil și proprietarul noului diart va fi d-lú Dionisiu Pasuciu, care în apelul adresat din această incidentú către publicul românú, face între altele următoarele declarațiuni:

„Scopul nostru principal va fi nișina spre unificarea ortografiei române, conform genului ei; dreptu aceea, de parte vom sta de tote discutuniile politice interne și externe. Deschidem calea, și vom dá locú tuturor polemilor literare obiective, subscrise totdeuna (ceruta discrețiune va fi acordată). Subiectivități nu vorú fi permise de loc; de ar veni atari, vorú fi arse în căminul redacțiunii (garantându-se discrețiune deplină). Vom lua notițe despre tote aparițiunile literare, cari ne vorú veni la cunoștință; vom dá părere obiectivă motivată despre ortografiă și meritú.

„Fôia acesta nici gratuitú, nici în credință nu va fi trimisá singuraticilor. Asociațiunile literare și culturale, ale junilor școlari români, ori de ce facultate, mai tinere de 5 ani, vorú ave dreptú de a pretinde fôia acesta gratuitú dela Redacțiune, și li va fi acordată pe numele președinților lor legitimați; cele mai bătrâne, de vorú voi, o vorú pute primi cu jumătate prețulu anual, în decursu de 3 ani, când apoi vorú intra în obligatiunile particularilor, de vorú voi.

„Vomú vulgarisa tote cuvintele și denumirile conceptelor nou formate, de cum va acele corespundú genului limbei; despre cele formate ne vom dá părere obiectivă, intrândú în polemă în casu de lipsă ori și cu cine, supunendu tote areopagului competent, care aprobându-le, le vomú registra în fôia ultimă a anului, împreună cu cele desaprobrate.

„Vomú proiecta cuvinte și denumiri conceptuale nou, conforme genului limbei; terminii tehnici de ai științelor, belorú arte și a măestrierilor de tote ramurile, pentru că lipsa acestora preartare e simplă în limba noastră; dăr, tote le vomú supune judecatei universului națiunii, și aprobate, le vomú registra împreună cu cele „internaționale“.

„Prosperându întreprinderea noastră, cu timpul vomú publica concursu pentru proiectarea cuvintelor nou, și denumiri diverse potrivite genului limbei; și le vomú premia.

„Ne vomú nisui spre curățirea limbei de tote cuvintele și conceptele străine adoptate în timpul întunecului în limba noastră, fără nici un fundament; vomú nisui în tota privința, a restitui cuvintele și conceptele anticvate cu nedreptul în timpul presiunii limbilor străine, atât pe terenul bisericescu, cât și civil. Vomú combate tote denumirile conceptelor, și cuvintele străine, cari sub masca inoierii, ori și cu autoritate le-au introdus în limbă-ne de atunci, de când am eliminatú literele cirilice din învățământul public, și am restituitú literele noastre străbune“.

Noua revistă va fi scrisă cu ortografiă etimologică; va apăre la 1 și 15 st. v. a fi-cărei lun și va costa 6 fl. seu 12 corónă la an; 3 fl. seu 6 corónă pe jumătate an. Pentru străinătata: 18 lei la an, seu 9 lei la 1/2 an. Abona-

mente sunt a se trimite la adresa d-lui Dionisiu Pasuciu în Făgetu (Facet, Banatu).

Sciri telegrafice.

București, 9 Decemvre. Ministrul de esterne, Lahovary răspundendu deputatului Stoicescu, declară în cameră, privitoru la *cesiunea ardelenescă*, că guvernul, care ar voi să o exploateze acesta, ar fi incapabil și criminal, chiar și aceia arú fi criminali, eari arú voi să exploateze politica esternă pentru interese de partid. Ministrul încheia, dicendu, că politica guvernului român nu atacă pe nimeni, ci urmăresce respectarea de către ori cine a drepturilor României. (Aplause furtunoșe)

București, 9 Decemvre. Guvernul român a obținutú consulatú românú la Cernăuți. — Tote secțiunile senatului român au primitú proiectul de dotățiune pentru principele Ferdinand.

Parisú, 9 Decemvre. Noulú ministeriu prezentându-se camerei deputațiilor, declară, că va continua politica internă și esternă a cabinetului trecut. Se dice, că guvernul e firmú decisú a aresta pe consilierii administrației societății Panama.

Budapesta, 9 Decemvre. Comunicațiunea s'a restabilitú aproape pe tote liniile. La Kecskeket stau trei trenuri cu 150 pasageri, cari nu potú merge în nici o direcțiune.

Madridú, 9 Decemvre. Intregulú ministeriu și-a datú dimisiunea. Se dice, că Sagasta va fi însărcinatú cu formarea noului cabinetú.

DIVERSE.

Bărbatulú, nevasta și amantulú. „Pall Mall Gazette“ din Londra istorisește următoarea întâmplare haslie: Intrunua din șerile trecute unú ténérú forțe elegant imbracatu, însoțitú de o femeie, a cărei față era acoperită cu un voalú grosú, mergea repede pe o stradă principală a Londrei. La un locú, amendoi s'au suitú într'unú omnibus. După o călătorie de unú sfertú de cesú s'au scorbitu din omnibus, au întrebatú care-i drumul, ce duce la gara Acton. Arătându-se drumul ei au pornitú repede într'acolo. Peste câte-va minute, pe aceeași stradă trecea în fuga mare o trăsura în care se aflau trei coșari. Aceștia, îndată ce au ajunsú pe femeia volantă și pe însoțitorulú ei, se oprescu și sarú josú din trăsura. Unul dintre ei se aruncă asupra ténérului și-lú desbracă repede de redingotă și de vestă; celalaltú îi tórna peste capú unú lichidú uleiosú, pe care îlú ducea într'o cană, ér alú treilea tórna pe capulú nenorocitului ténérú unú sacú cu fânagine. O mulime imensă de ómeri se adunase acolo. Coșarulú, care părea că comandă expediția asta bizară, șpuse că ténéra femeie e femeia lui și că ténérulú așa de bine imbracatu a voitú să-i fure nevasta, după ce mai întâi i-a furatú hainele. Eroina aventurii plângea de rușine, erătându prin acesta, că-i adevăratú ce dice coșarulú. În sfêșitú femeia s'a suitú împreună cu cei trei coșari în trăsura și s'au depărtatú repede. Ténérulú, pociu cum era și după ce a mai cèpétatú și o lovitură de biciu, ca să-i aducă aminte de a 10-a porocă, a fugitú într'o curte vecină. Șermanulú a plătitú scumpú încercarea de răpire, care avuse unú începutú așa de romantic și unú sfêșitú așa de prosaicú.

Mutamur. O damă bătrână se posteză înaintea oglindei și privindu-și lungú sbirciturile feții dișe oftându: „O, Dómné, cum se schimbă oglinzile!“

Cursulu pieței Brașov

Table with exchange rates for various currencies like Banconote românești, Argintu românesc, Napoleon-d'ori, Lire turcesci, Seris. fonc. „Albina”, Imperiali, Galbini, Ruble rusesci, Mărci germane, and Discontulă 6-8% pe an.

Table with financial data including Amortisarea datoriei căilor ferate de ostă ungare, Bonuri rurale-ungare, Bonuri croato-slavone, Despăgubirea pentru dijma de vină ungurescă, Imprumutul cu premiul ungurescă, Losurile pentru regularea Tisei și Seghedinului, Renta de hârtă austriacă, Renta de argintă austriacă, Renta de aură austriacă, Losuri din 1860, Acțiunile băncii austro-ungare, Acțiunile băncii de credită austr., Acțiunile băncii de credită ungar., Galbeni împărătesci, Napoleon-d'ori, Mărci 100 imp. germane, and Londra 10 Livres sterlinge.

Cursulă la bursa din Viena

Table with exchange rates for Renta de aură 4%, Renta de hârtă 5%, Imprumutulă căilor ferate ungare aură, and dte argintă.

Avisu d-lorū abonați!

Rugăm pe d-nii abonați ca la reînnoirea prenumerațiunei să binevoiască a scrie pe cuponulă mandatului postală și numerii de pe fâșia sub care au primită diarulă nostru până acuma.

Domnii, ce se abonează din nou, să binevoiască a scrie adresa lămurită și să arate și posta ultimă.

Administraț. „Gaz. Trans.”

ABONAMENTE

„GAZETA TRANSILVANIEI”

Prețulă abonamentului este:

Pentru Austro-Ungaria:

Table with subscription rates for Austro-Ungaria: Pe trei luni (3 fl.), Pe șese luni (6 fl.), Pe ună ană (12 fl.).

Pentru România și străinătate:

Table with subscription rates for Romania and abroad: Pe trei luni (10 fr.), Pe șese luni (20 fr.), Pe ună ană (40 fr.).

Abonamente la numerele cu data de Duminică.

Pentru Austro-Ungaria:

Table with subscription rates for Austro-Ungaria: Pe ană (2 fl.), Pe șese luni (1 fl.), Pe trei luni (50 cr.).

Pentru România și străinătate:

Table with subscription rates for Romania and abroad: Pe ană (8 franci), Pe șese luni (4 franci), Pe trei luni (2 franci).

Abonamentele se facă mai ușor și mai repede prin mandate postale.

Domnii, carii se voră abona din nou, să binevoiască a scrie adresa lămurită și a arăta și posta ultimă.

Administrațiunea „Gazetei Transilvaniei.”

Mersulă trenurilor

ne liniile orientale ale căii ferate de stată r. u. valabilă din 1 Octomvre 1892.

Large table with train schedules for routes: Budapesta-Predealu, Predealu-Budapesta, B.-Pesta-Aradu-Teius, Teius-Aradu-B.-Pesta, Copșa-mică-Sibiu, Sibiu-Copșa-mică, Simeria (Piski)-Petroșeni, Aradu-Timișora, Timișora-Aradu, Ghirișu-Turda, Turda-Ghirișu, Sighișora-Odorheiu, Odorheiu-Sighișora, Careii-mari-Zelău, Zelău-Careii-mari, Mureșu-Ludoșu-Bistrița, Bistrița-Mureșu-Ludoșu, Mureșu-Ludoșu, Bistrița, Tagu-Budateleocă, Bistrița, Murășu-Ludoșu, Bistrița, Tagu-Budateleocă, Murășu-Ludoșu.

Nota: Numerii încadrați cu linii grăse însemnăză orele de nopțe.